

Sygn. akt III U 314/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 października 2021r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Piotr Witkowski
Protokolant:	Marta Majewska-Wronowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 października 2021r. w Suwałkach

sprawy **A. Z.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

o prawo do świadczenia uzupełniającego

w związku z odwołaniem A. Z.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.

z dnia 18 lutego 2020 r. znak (...)

oddala odwołanie.

Sygn. akt III U 314/20

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. decyzją z dnia 18.02.2020r. odmówił A. Z. prawa do świadczenia uzupełniającego.

Wskazał, że z art. 1 ust. 3, art. 2 i art. 4 ust. 3 ustawy o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji wynika, iż świadczenie uzupełniające przysługuje osobie, która spełnia łącznie następujące warunki:

1) zamieszkuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i :

- ma obywatelstwo polskie lub

- posiada prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeśli jest obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej, lub

- jest cudzoziemcem legalnie przebywającym na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,

2) ukończyła 18 lat,

3) jest niezdolna do samodzielnej egzystencji,

4) nie jest uprawniona do świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych lub jest uprawniona do takich świadczeń o charakterze innym niż jednorazowe, jeśli łączna kwota tych świadczeń wraz z kwotą wypłacaną przez zagraniczną instytucję właściwą do spraw emerytalno-rentowych, z wyłączeniem renty rodzinnej, przyznanej w okolicznościach, o których mowa w art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zasiłku pielęgnacyjnego oraz dodatków i świadczeń wypłacanych wraz z tymi świadczeniami na podstawie odrębnych przepisów, przed dokonaniem odliczeń, potrąceń i zmniejszeń, nie przekracza kwoty 0,00zł miesięcznie.

Świadczenie uzupełniające nie przysługuje osobie, która jest tymczasowo aresztowana lub odbywa karę pozbawienia wolności. Nie dotyczy to osoby, która odbywa karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Natomiast Zakład odmówił A. Z. prawa do świadczenia uzupełniającego, ponieważ komisja lekarska Zakładu orzeczeniem z dnia 10.02.2020r. orzekła, że nie jest on niezdolny do samodzielnej egzystencji.

W odwołaniu od tej decyzji pełnomocnik A. Z. – matka T. Z. – domagała się jej zmiany i przyznania A. Z. prawa do świadczenia uzupełniającego dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji. Argumentowała, iż orzeczenie komisji lekarskiej z dnia 10.02.2020r. poza wskazaniem dokumentacji z przebiegu leczenia nie określa, jakie były przyczyny, dla których A. Z. nie został uznany za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji. Zebrany materiał medyczny wskazuje jednoznacznie, że jest on niezdolny do samodzielnej egzystencji. Wywiad lekarza był oderwany od rzeczywistości w jakiej przebywa pacjent. A. Z. nie jest w stanie samodzielnie zaspokajać swoich podstawowych potrzeb bez pomocy osób trzecich. Z dołączonej do odwołania opinii psychologicznej jednoznacznie wynika, że ma on trudności w rozumieniu i przestrzeganiu zasad życia społecznego, nie przewiduje konsekwencji bliższych i dalszych zachowań swojego postępowania, wymaga na co dzień opieki osób trzecich, jak już zaznaczono wcześniej. Jest wyuczony do wykonania najprostszych czynności życia codziennego. Wykonuje to mechanicznie, bez ich zrozumienia i pod nadzorem matki, gdyż samodzielnie nie byłby ich w stanie wykonać. Natomiast organ rentowy nie przeprowadził szczegółowego postępowania dowodowego mającego za cel ustalenie, czy w rzeczywistości A. Z. jest osobą niezdolną do samodzielnej egzystencji.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie i podtrzymał podstawy skarżonej decyzji. Informacyjnie podał, iż odwołujący się jest uprawniony do renty socjalnej.

Sąd Okręgowy ustalił i zważył, co następuje:

Odwołania za uzasadnionego uznać nie można było.

Odwołujący się jest bowiem niezdolny do samodzielnej egzystencji, co ostatecznie wynika z opinii uzyskanych w toku niniejszego postępowania.

Sąd dopuścił dowód z opinii trzech zespołów biegłych lekarzy sądowych.

Pierwszy zespół biegłych lekarzy sądowych w osobach: A. C. – biegła z zakresu psychologii i R. E. – biegły z zakresu psychiatrii, w oparciu o analizę dokumentacji medycznej rozpoznali u odwołującego się zaburzenie zachowania i emocji u osoby upośledzonej umysłowo w stopniu umiarkowanym. Zaopiniowali, iż rozpoznane schorzenia spowodowały u odwołującego się naruszenie sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych tj. niezdolność do samodzielnej egzystencji, która istnieje od dnia 22.02.2006r. i jest stała.

Wskazali, iż odwołujący się jest osobą upośledzoną umysłowo w stopniu umiarkowanym. Przejawia przy tym istotne zaburzenia emocji i zachowania i nie jest w stanie poprowadzić swoich spraw. Dokumentacja z akt sprawy

wskazuje na to, iż nie może pozostawać bez opieki, nie jest w stanie właściwie ocenić sytuacji zagrożenia ze strony otoczenia, nie porusza się samodzielnie poza miejscem zamieszkania i nie jest w stanie samodzielnie planować ani organizować codziennych czynności. Wszelkie wymienione mankamenty mają swoją genezę w stanie psychicznym i są pochodną organicznych uszkodzeń ośrodkowego układu nerwowego. Okoliczności wskazują, iż jest on niezdolny do samodzielnej egzystencji, a stan ten trwa od momentu rozpoznania upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym wraz z zaburzeniami emocji i zachowania (22.02.2006r.) i stan ten nie rokuje poprawy.

W wyniku zastrzeżeń ze strony organu rentowego i wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii innych biegłych, Sad dopuścił nowy dowód z opinii biegłych lekarzy sądowych, którzy też sporządzili opinię na podstawie dokumentacji medycznej zgromadzonej w sprawie.

Biegła lekarz sądowa z zakresu psychologii – K. M. rozpoznała u odwołującego się upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym. Zaopiniowała, iż stwierdzone schorzenie nie powoduje konieczności stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Nie stwierdziła tym samym u odwołującego się niezdolności do samodzielnej egzystencji. Wskazała, iż odwołujący się –(...)– ma wykształcenie specjalne zawodowe - zawód ślusarz. Do 1992r. miał rozpoznawane upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim. Od 01.10.2003r. ma ustalone prawo do renty socjalnej. Pozostaje pod opieką PZP, dotychczas nie był hospitalizowany. Odwołujący się nigdy nie pracował. Jest samodzielny w samoobsłudze, posiada bogaty zasób słownictwa i wiedzy o otaczającej rzeczywistości, co jest wynikiem stymulacji środowiskowej. Z wywiadu od matki zawartego w aktach sprawy wynika, że samodzielnie nie wykonuje czynności samoobsługowych i samodzielnie nie opuszcza mieszkania. Natomiast z opinii psychologicznej z 2006r. wynika, że jest samodzielny w samoobsłudze. Komunikacja i komunikowanie się są zachowane. Posiada dosyć bogaty zasób słownictwa i wiedzy o otaczającej rzeczywistości. Funkcjonowanie odwołującego się pozostaje na poziomie odpowiadającym jego możliwościom intelektualnym. Uwzględniając kryterium testowe, szkolne i społeczne funkcjonowanie opiniowanego pozostaje na poziomie upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym. Z psychologicznego punktu widzenia po przeanalizowaniu całej dokumentacji medycznej i psychologicznej biegła wskazała, iż nie wymaga on stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspakajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

Biegła z zakresu psychiatrii – E. P. – na podstawie analizy dokumentacji medycznej rozpoznała zaburzenia zachowania i emocji u osoby z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym. Biegła nie stwierdziła u odwołującego się niezdolności do samodzielnej egzystencji. Wskazała, iż odwołujący się urodził się z dziecięcym porażeniem mózgowym. Jego rozwój psychoruchowy przebiegał z opóźnieniem. Z pomocą rodziny ukończył szkołę specjalną na kierunku ślusarz. Dotychczas nigdy nie pracował. Nie założył własnej rodziny. Od wielu lat jest uprawniony do renty socjalnej, która jest jego podstawowym źródłem utrzymania. Badany zamieszkuje z matką, która sprawuje nad nim opiekę.

W aktach sprawy znajdujemy dokumentację medyczną z badaniami psychologicznymi oceniającymi jego poziom intelektualny. U odwołującego się dominują objawy związane z obniżeniem sprawności intelektualnej. Brak jest zaś danych wskazujących na pogorszenie stanu zdrowia w ostatnim okresie. Obecnie jego stan psychiczny jest stabilny. Nigdy nie prezentował on psychozy ani nasilonych zaburzeń nastroju. Brak danych, aby doznał urazu głowy lub miał napady padaczkowe. Brak danych, aby leczył się przewlekłe z powodu schorzeń somatycznych. Nie był poddawany działaniu szkodliwych czynników jak np. zatrucie czadem czy zapalenie opon mózgowo- rdzeniowych. Natomiast jest samodzielny w czynnościach takich jak jedzenie, kontrola czynności fizjologicznych, przemieszczanie się w znanym sobie otoczeniu (np. w domu), zna część obowiązujących nominałów banknotów, czyta sylabami, pisze w podstawowym zakresie, choć nie potrafi wykonać operacji liczbowych. Ubiera się i rozbiera samodzielnie (choć może wymagać pewnej korekty i wsparcia ze strony matki). Porusza się samodzielnie i sprawnie. Potrafi podać aktualną godzinę. Aktualny więc stopień nasilenia zaburzeń psychicznych nie upośledza jego codziennego funkcjonowania w stopniu uzależniającym go od stałej i długotrwałej opieki innych osób. W związku z upośledzeniem umysłowym oraz okresowymi zaburzeniami zachowania i trudnościami w radzeniu sobie ze stresem wymaga on nadzoru i okresowej oraz częściowej pomocy przy wykonywaniu czynności higienicznych, biurowo- administracyjnych, zarządzania

finansami, prowadzeniu domu oraz w czynnościach związanych z organizacją dnia codziennego, ale nie jest to równoznaczne z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Biegła E. P. nie zgodziła się z wnioskami opinii pierwszego zespołu biegłych sądowych. Stwierdzenie, iż nie jest on w stanie prowadzić swoich spraw i nie porusza się samodzielnie poza miejscem zamieszkania nie stanowi przesłanek, zgodnie z obowiązującymi przepisami, do orzeczenia niezdolności do samodzielnej egzystencji. Opisywane w dokumentacji medycznej zaburzenia zachowania u odwołującego nigdy nie wymagały leczenia szpitalnego, ani nie były powodem podjęcia psychiatrycznego leczenia ambulatoryjnego.

Sąd dopuścił dowód z opinii uzupełniającej biegłych lekarzy sądowych z pierwszego zespołu, zobowiązując ich do odniesienia się do uzyskanej dokumentacji z leczenia u psychiatry D. O. i czy na podstawie tej dokumentacji można uznać odwołującego się za niezdolnego do samodzielnej egzystencji. Biegli lekarze sądowi – R. E. i A. C. wskazali, iż dane z historii choroby PZP utwierdzają w istnieniu u odwołującego się zaburzeń zachowania i emocji u osoby z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym. Co do ich znaczenia w orzekaniu o niezdolności do samodzielnej egzystencji to są one niejednoznaczne. W świetle zaś dokumentacji medycznej nadesłanej przez psychiatrę prowadzącego leczenie za okres czasu leczenia odwołującego się, brak jest jednoznacznych przesłanek o niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Z opinii dopuszczonego dowodu z kolejnego zespołu biegłych sądowych, w skład którego wchodził: biegły z zakresu psychiatrii – J. W. (1) i psychologii – H. P., którzy po przeanalizowaniu dokumentacji medycznej, wynika, że rozpoznali u odwołującego się upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym u osoby z mózgowym porażeniem dziecięcym oraz zaburzenia zachowania i zaopiniowali, iż rozpoznane schorzenia nie powodują naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, tj. niezdolność do samodzielnej egzystencji. Wskazali, iż odwołujący się urodził się z porażeniem mózgowym dziecięcym. Jego rozwój psychoruchowy przebiegał z opóźnieniem. Pod względem umysłowym rozwijał się na tyle nieprawidłowo, że miał odroczony obowiązek szkolny, a badaniem psychologicznym najpierw stwierdzono upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim, po czym w stopniu umiarkowanym. Do klasy pierwszej poszedł z opóźnieniem i powtarzał ją. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej Specjalnej w E. rozpoczął naukę w Zespole Szkół (...) w E. - był uczniem (...) Szkoły Zawodowej (...), ukończył ją zdobywając zawód ślusarza. Po ukończonej szkole nigdy i nigdzie nie pracował. Przez rok pobierał zasiłek z tytułu pozostawiania bez pracy - zarejestrowany jako bezrobotny w Rejonowym Biurze Pracy w E.. Z datą 26.08.2003 r. złożył do ZUS w O. Inspektorat w E. wniosek o rentę socjalną i została mu ona przyznana z datą 02.10.2003 r., na stałe. Odwołujący się na przestrzeni lat był kilkakrotnie oceniany psychologicznie, a wyniki badań wskazywały na upośledzenie umysłowe w stopniu umiarkowanym. Ostatni raz 12.03.2020 r. Biegli wskazali, iż niewątpliwie naruszona sprawność organizmu powoduje u odwołującego się ograniczenia w funkcjonowaniu, ale nie powoduje znacznie ograniczonej możliwości samodzielnej egzystencji, nie uniemożliwiającej zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim: samoobsługę, poruszanie się i komunikację. Z analizy zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie nie wynika, aby odwołujący był całkowicie uzależniony od otoczenia, nie wymaga nieprzerwanego opieki i pielęgnacji. Udzielana mu aktualnie pomoc przybiera formę wsparcia, w związku z czym nie spełnia kryteriów kwalifikujących go do prawa do świadczenia uzupełniającego.

Jak wypowiedział się Sąd Najwyższy choćby w wyroku z dnia 14.03.2007r. sygn. III UK 130/06, w sprawie o świadczenie rentowe to ustalenia biegłych lekarzy sądowych dostarczają sądowi wiedzy specjalistycznej, koniecznej do dokonania oceny stanu zdrowia osoby ubiegającej się o świadczenia rentowe, w tym rodzaju występujących schorzeń, stopnia ich zaawansowania i nasilenia związanych z nimi dolegliwości.

Podobnie wypowiedział się również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12.01.2010r. I UK 204/09 i z 24.02.2010r. II UK 191/09. Sąd bowiem musi zawsze kierować się ustaleniami biegłych lekarzy sądowych, którzy posiadają w tym względzie specjalistyczną wiedzę. Wynika z nich, że w sprawie, której przedmiotem jest prawo do renty z ubezpieczenia społecznego, warunkująca powstanie tego prawa ocena niezdolności do pracy w zakresie wymagającym

wiadomości specjalnych musi znaleźć oparcie w dowodzie z opinii biegłych posiadających odpowiednią wiedzę medyczną adekwatną do rodzaju schorzeń ubezpieczonego.

Odnosi się to oczywiście i do dodatku pielęgnacyjnego i do świadczeń uzupełniających, gdyż są swoistymi świadczeniami rentowymi i wymagają oceny stanu zdrowia.

Sąd tymczasem podzielił opinie biegłych sądowych, gdyż zostały sporządzone przez lekarzy o specjalności w leczeniu chorób, na które cierpi odwołujący się i biegłych E. P., K. M. oraz J. W. (2) i H. P. są jednoznaczne w swojej wymowie. Podkreślić należy, że również pierwszy zespół biegłych lekarzy sądowych ostatecznie zmienił swoje stanowisko i zaopiniował, iż odwołujący się nie jest niezdolny do samodzielnej egzystencji. Zatem w sprawie wszyscy biegli potwierdzili brak niezdolności do samodzielnej egzystencji po stronie odwołującego się.

Biegli wydający opinie w sprawie po przeanalizowaniu zgromadzonej w sprawie dokumentacji medycznej uwzględnili aktualny stan zdrowia odwołującego się i przekonywująco wywiedli, iż stopień naruszenia sprawności jego organizmu nie uzasadnia uznania go za niezdolnego do samodzielnej egzystencji na stałe. Opinie sporządzone przez biegłych o specjalności odpowiednich do rozpoznanych u odwołującego się schorzeń, nie zawierały braków i zostały sporządzone rzetelnie, ze znajomością rozpatrywanych kwestii. Schorzenia, na które cierpi odwołujący się nie powodują u niego niezdolność do samodzielnej egzystencji i konkluzje te wynikają nawet wprost z dokumentacji medycznej, która została zgromadzona w sprawie. Biegli zaś, z uwagi na sytuację epidemiczną, nie przeprowadzili badania odwołującego się i opierali się na dokumentacji, która została złożona przez samego odwołującego się i dodatkowo uzupełniona w postępowaniu sądowym. Nie pozostawia ona wątpliwości, co do stanu odwołującego się i jego zdolności do wykonywania czynności życia codziennego, czy poruszania się.

Odnośnie niezdolności do samodzielnej egzystencji trzeba wskazać na niebudzące wątpliwości w tym względzie stanowisko Sądu Apelacyjnego w Białymstoku wyrażone wyrokiem z dnia 02.10.2013r., III AUa 390/13, zgodnie z którym „w sprawie o dodatek pielęgnacyjny nie jest decydująca sama ilość schorzeń, lecz skutek, jaki one wywołują w świetle oceny niezdolności do samodzielnej egzystencji. Sam termin "niezdolność do samodzielnej egzystencji" zdefiniowany został w art. 13 ust. 5 ustawy z 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2009r. Nr 153,poz. 1227 ze zm.), jako spowodowanie naruszenia sprawności organizmu w stopniu powodującym konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych. Termin ten ma szeroki zakres przedmiotowy. Obejmuje bowiem opiekę, oznaczającą pielęgnację, czyli zapewnienie ubezpieczonemu możliwości poruszania się, odżywiania, zaspokajania potrzeb fizjologicznych, utrzymywania higieny osobistej itp. oraz pomoc w załatwianiu elementarnych spraw życia codziennego, takich jak robienie zakupów, uiszczanie opłat, składanie wizyt u lekarza. Wszystkie zaś powyższe elementy łącznie wyczerpują treść terminu "niezdolność do samodzielnej egzystencji".

O takim zaś stanie rzeczy odnośnie odwołującego się mówić nie można. Z medycznej dokumentacji lekarskiej odwołującego się taki stan rzeczy, nie wynika. Nie ma mianowicie w tej dokumentacji takich adnotacji, aby stwierdzić, że jednocześnie i łącznie należałoby zapewnić odwołującemu się możliwość poruszania się, odżywiania, zaspokajania potrzeb fizjologicznych, utrzymywania higieny osobistej itp. oraz pomoc w załatwianiu elementarnych spraw życia codziennego.

Mając więc powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na mocy art. 477¹⁴ §1 kpc oddalił odwołanie.

Mt